

STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze

ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ

Důvod: 490/2000 - v. 20. 4. 80

16.04

PhDr. Alena Nosková

Podpis:

TAJNÉ

Výtisk číslo: 25

VNITROSTRANICKÁ INFORMACE

73

Č. j.: inf. /03224/ 73

Počet listů:

Počet výtisků: 27

Den vydání: 2. května 1989

OBSAH

Informace o průběhu prvomájových oslav v roce 1989

Stranické orgány a organizace věnovaly pozornost přípravě oslav 1. máje. Pod jejich vedením pracovaly májové komise, které ovlivňovaly obsahové zaměření oslav, zejména k podpoře politiky strany. Účinně spolupracovaly s podniky, závody, školami, společenskými organizacemi NF a národními výbory. Toto společné úsilí přispělo ke zlepšení čistoty a vzhledu měst, obcí, pracovišť a jejich výzdobou zároveň i k důstojnému a optimistickému vyznění oslav Svátku práce. Příznivou společenskou atmosféru navodil úspěšný průběh kulturně politických a sportovních akcí, které probíhaly v předvečer 1. máje, i když některé z nich musely být pro nepřízeň počasí odvolány či přemístěny. K zásobování obyvatelstva potravinami nebyly negativní připomínky. Přijatá opatření k jeho bezporuchovému průběhu jsou hodnocena jako účinná.

Ke zvaní občanů na oslavu 1. máje bylo využito všech tradičních forem, včetně závodního rozhlasu a tisku, důraz byl položen na osobní neformální pozvání. Stranické orgány a organizace věnovaly pozornost také eliminaci případných akcí antisocialistických sil přenesením těžiště přípravy oslav do pracovních kolektivů, které se manifestací zúčastnily společně. Ukázalo se to jako správné, protože skupiny či jednotlivci negativního zaměření neměli možnost vystoupit v anonymitě. Pokud došlo k provokacím, byly rychle likvidovány. Vzhledem k tomu, že komunisté v některých místech vyslovili obavy, že průběh oslav bude zneužit a narušen různými nelegálními strukturami, byla ve všech krajích přijata opatření ke zvýšení ostrahy objektů, zajištění bezpečnosti a pořádku.

V rámci příprav oslav 1. máje organizovaly orgány Národní fronty ve spolupráci s národními výbory pracovní směny občanů. Například v okrese Galanta /Západoslovenský kraj/ odpracovali občané v akci "Z" 52 500 brigádnických hodin a hodnota díla činila 660 120 Kčs.

Na počest Svátku práce došlo pod vedením stranických orgánů a organizací k dalšímu rozvoji pracovní iniciativy. Například BSP s. Zemánka z Dolu Vítězný únor Ostrava /Severomoravský kraj/

utvořila podnikový limitní výkon v postupu ražby důlních děl 192 m, což představuje výkon 69,56 cm na pracovníka a směnu. Pracující závodu Nářadí a závodu Hutě k. p. Škoda Plzeň /Západočeský kraj/ se zavázali splnit do 30. 11. a 20. 12. 1989 exportní úkoly. Komplexní racionalizační brigády z Tatry Bánovce nad Bebravou /Západoslovenský kraj/ zabezpečily přijatými opatřeními za I. čtvrtletí tr. úsporu 1 540 000 Kčs. Svazáci z TOS Trenčín podali 7 zlepšovacích návrhů a vysadili 3 000 stromků. Pracující Královodvorských železáren Beroun /Středočeský kraj/ se zavázali smontovat o 6 měsíců dříve než předpokládal plán odprašovací zařízení na kotlech podnikové teplárny. V Bavlnářských závodech V. I. Lenina v Ružomberoku /Středoslovenský kraj/ se 149 pracovních kolektivů zavázalo zvýšit plnění kvalitativních ukazatelů plánu : zisku o 36,5 milionu Kčs, produktivity práce o 1 % a úspory surovin o 1,8 milionu Kčs při současném snížení vlastních nákladů o 3,5 milionu Kčs.

Manifestace pracujících probíhaly v 965 místech v celé republice, z toho v ČSR v 829 a v SSR ve 136, s celkovou účastí 6 204 400 občanů, což je o 1 438 900 méně než v minulém roce. V některých místech byl počet přítomných ovlivněn nepříznivým počasím. Přehled o účasti podle jednotlivých krajů je v tabulce, viz příloha č. 1.

Prvomájové průvody a manifestace byly pestré a živé. Vyjadřovaly jednotu pracujících, podporu politice KSČ, proletářskému internacionalismu, prohlubování přátelství a spojení se Sovětským svazem, ostatními socialistickými zeměmi a pokrokovými silami na celém světě.

Celková alegorie a výzdoba vyjadřovala hrdost nad dosaženými výsledky, odhodlání splnit závěry XVII. sjezdu a následných zasedání ÚV KSČ, podílet se na realizaci záměrů přestavby a demokratizace společnosti. Tomu odpovídala i hesla, například "Přestavba - úkol každého z nás" /s. p. Křižík Praha/, "Důsledně

budeme realizovat cíle přestavby" /s. p. Armabeton Praha/,
"Aktivním výzkumem vstříc přestavbě" /Výzkumný ústav ČKD Praha/
a další.

Pro prvomájové průvody a manifestace byla rovněž charakteristická podpora mírové politiky SSSR a dalších socialistických zemí, boji za odzbrojení, světový mír a společenský pokrok. Na transparentech účastníci průvodů informovali o plnění úkolů plánu, socialistických závazcích /například kolektiv BSP razičů Vojenských staveb Praha/, o úsilí věnovaném zvyšování kvality a efektivnosti výroby, využívání poznatků vědy a techniky, zkušeností zemí RVHP apod.

Pracující a občané hlavního města Prahy uvítali, že po šestnácti letech se prvomájová manifestace znovu konala na Václavském náměstí. Svůj postoj vyjádřili účastí, ukázněností, dobrou náladou i odsouzením snah nelegálních struktur o provokace. Například heslem "Republiku si rozvracet nedáme" dali odpověď všem těmto silám pracovníci Thomayerovy nemocnice.

Pestrost průvodů a dobrou náladu vytvářely i krojované skupiny členů souborů zájmové umělecké činnosti, sportovci, svazarmovci, kteří předvedli ukázky své činnosti, Jiskry, pionýři, členové ČMS a další. Pro nepřízeň počasí však v některých místech patřičně pestrost nevynikla.

Projevy zástupců stranických, státních a společenských orgánů byly vyslechnuty se zájmem, oceněn byl jejich mobilizační charakter. Kladně byly přijaty zdravice vedoucích delegací z družebních oblastí. V řadě míst byly z prvomájových manifestací odeslány zdravice ÚV KSČ, ÚV NF, družebním městům a místům v socialistických zemích, podpůrná stanoviska a rezoluce k Provolání předsednictva ÚV KSČ k 41. výročí Vítězného února.

Podle zpráv krajských /městských/ výborů strany proběhly prvomájové manifestace většinou bez rušivých jevů. Jen ojediněle byly zaznamenány pokusy o jejich narušení. Například v Praze již při zahájení a po ukončení manifestace. Podrobná informace je v příloze č. 2.

Ve Vsetíně /Severomoravský kraj/ byla zadržena Emilie Michálková, důchodkyně, bytem Ostrava - Zábřeh, která chtěla rozvinout nápis o rozměrech 60 x 60 cm s následujícím textem : "Za dodržování lidských práv a závěrečného aktu Helsink i Vídeňského protokolu, propusťte všechny vězně svědomí! Náboženskou svobodu a odluku církve od státu ! Za nezávislé soudy ! Za tisk a literaturu, kulturu, za spravedlnost, svobodu a demokracii!" V Olomouci byl zaznamenán pokus chartisty o vniknutí do průvodu s transparentem. Vzhledem k tomu, že byl sledován příslušníky LM a SNB, nemohl ho použít. Při šetření bylo zjištěno, že transparent byl čistý. V Chomutově /Severočeský kraj/ se při manifestaci shlukla skupina asi 15 osob se signatáři Charty 77 Mrázkem a Tomáškem. Byli pod kontrolou SNB. Veřejnost je ignorovala, po chvíli se rozešli, aniž se pokusili jakkoliv narušit průběh oslav.

V Havlíčkově Brodě /Východočeský kraj/ chtěla nezávislá skupina 16 mladých lidí vstoupit s heslem "Havlíčková mládež" do prvomájového průvodu. Bylo tomu zabráněno. V Trutnově dva lidé v blízkosti tribuny pod podloubím rozvinuli proti manifestujícím transparent s požadavkem "Podporujte čsl. nezávislé iniciativy" s praporem bývalých Čech /červeno-bílý/ - byli zajištěni. V Táboře /Jihočeský kraj/ se do závěru průvodu zařadila prodavačka Potravinářského Tábora Renata Pánová, nar. 1971 a rozvinula heslo na podporu propuštění Havla. Během 30 sekund byla zadržena. V Dobřanech, na okrese Plzeň-jih /Západočeský kraj/ přehodil přes sebe žák zvláštní školy Roman Duchek, nar. 1976 vlajku NSR. Byl zajištěn.

Mimo uvedené pokusy byly zjištěny ojedinělé letáky a hesla s různě formulovaným protisocialistickým obsahem. Místy došlo ke stržení třepetalek a vlajek /Cheb, Tachov - Západočeský kraj/, někde i vlivem počasí. Závady byly odstraněny.

Přehled o účasti pracujících na oslavách 1. máje 1989

podle jednotlivých krajů

kraj /město/	počet středisek	celková účast občanů	z toho v krajském městě
Praha-město	14	250 000	235 000
Středočeský	176	540 600	-
Jihočeský	61	268 700	30 000
Západočeský	111	450 600	75 000
Severočeský	88	604 700	52 800
Východočeský	109	502 000	65 000
Jihomoravský	123	795 500	157 000
Severomoravský	147	765 000	91 900
Bratislava-město	1	105 000	-
Západoslovenský	53	718 100	-
Středoslovenský	42	604 200	55 000
Východoslovenský	40	600 000	112 000
C e l k e m	965	6 204 400	873 700

Informace o bezpečnostním opatření k zajištění klidu a veřejného pořádku v době oslav 1. máje v Praze

/z poznatků oddělení státní administrativy ÚV KSČ/

Bezpečnostní opatření bylo prováděno na Václavském náměstí, v místech předpokládaného srazu aktivistů nezávislých iniciativ na Karlově, Škroupově a Staroměstském náměstí, v Ječné ulici, na Letenské pláni a v okolí sochy K. H. Máchy na Petříně. Bylo rovněž organizováno zabezpečení pořádku na májové veselici v PKOJF v Praze 7.

Aktivisté nezávislých iniciativ se scházeli v blízkosti Václavského náměstí kolem 8.00 hodin. V 7.50 hodin byla na Karlově náměstí zadržena členka "Klubu právní pomoci" Miklušáková s transparentem "Méně mluvit, více myslet". Skupina osob v čele s Janem Rumlem se sešla u kina Sevastopol na Příkopech a odtud odešla na Václavské náměstí k soše sv. Václava. Byl zde také Stanislav Devátý, V. Malý a R. Zeman. St. Devátý a J. Ruml měli u sebe transparenty. V 8.30 hodin byli zadrženi na Václavském náměstí Petr Placák a Tomáš Tvaroch.

Při zahájení prvomájové manifestace se v horní části Václavského náměstí vytvořila skupina asi 100 osob, která rozvinula transparenty "Charta 77 - lidská práva", "Svobodu politickým vězňům" a čtyři menší transparenty, vyzývající k propuštění Ivana Jirouse, Františka Stárka a dalších. Transparenty se podařilo včasným zákrokem příslušníků SNB zlikvidovat.

Hlavními organizátory této skupiny byli Devátý, Ruml a Zeman. Snažili se vyvolávat neklid, podněcovat drobné potyčky, skandování "Pusťte Havla", "Svobodu" apod. Devátý a Ruml byli později zadrženi. V 9.30 hodin byla provedena opatření, aby skupina nepronikla před hlavní tribunu. V 10.45 hodin se uprostřed Václavského náměstí, za oficiálním uzávěrem průvodu, vytvořila

skupina asi 400 osob, která nesla 2 státní vlajky a transparenty "Slovo mladým", "Dodržujte právní řád" a "Vždy s úsměvem". V součinnosti s Lidovými milicemi a dalšími jednotkami byla na úrovni ulic Jindřišská - Vodičkova provedena uzávěra. Dav byl vyzýván k opuštění Václavského náměstí s určením odchodových tras. Ve 12.32 hodin bylo zahájeno postupné vytlačování davu, bez použití mírnějších prostředků. Asi ve 12.45 hodin se dav začal rozcházet. Krátce po 13.00 hodině byl na Václavském náměstí klid, staženy zálohy a zrušeny zábrany. Technikou Pražských komunikací se dokončoval úklid náměstí a byl obnoven provoz městské hromadné dopravy. Na dalších místech prováděného bezpečnostního opatření nedošlo k narušení klidu a veřejného pořádku.

Celý průběh pokusu o protispolečenské vystoupení sledovali pracovníci televizní společnosti ARD, kteří se pohybovali v davu a pořizovali videodokumentaci.

V průběhu opatření bylo na útvary VB předvedeno 105 čs. občanů a 8 cizinců /2 z NSR, 2 z Finska, 2 z Nizozemí, 1 z V. Británie a 1 ze Švýcarska/. Celkem 76 osob bylo z Prahy, 7 ze Středočeského kraje. Nejvíce byly zastoupeny věkové kategorie 19 - 25 let /36 osob/ a 26 - 30 let /23 osob/. Opatření provedená k předvedeným osobám : v dalším šetření 71, oznámení ONV 11, trestný čin 7, bloková pokuta 5 a bez opatření 18.

Bylo zjištěno, že mluvčí Charty 77 Alexandr Vondra předal o průběhu události na Václavském náměstí informaci britskému listu "The Guardian". Tendenčně přitom zkreslil průběh zákroků a počty nasazených příslušníků SNB. Tvrdil, že oslavy 1. máje se na Václavském náměstí konaly proto, aby státní orgány zabránily spontánnímu setkání studentů v tomto prostoru. Dále bylo zjištěno, že Vondra společně s Lubošem Dobrovským chtějí 2. 5. 1989 navštívit člena Výboru čs. veřejnosti pro lidská práva a humanitární spolupráci Zbyňka Vokrouhlického a projednat s ním události na Václavském náměstí dne 1. 5. 1989.

V Brně /Jihomoravský kraj/ bylo předvedeno na útvary VB 20 lidí, u nichž byly zjištěny připravované provokativní malé transparenty a 3 osoby, které se pokusily před tribunou rozvinout transparent " Walesa - Sačarov - Havel". Včasným zákrokem byly tyto pokusy o narušení manifestace eliminovány.